C U R A Ç A O

WEEKBLAD VOOR DE STAATKUNDIGE, ECONOMISCHE EN CULTUREELE BELANGEN VAN HET GEBIEDSDEEL CURACAO

UITGEEFSTER:	REDACTIE-SECRETARIAAT	ADMINISTRATIE:
UITGEEFSTER: Vereeniging tot behartiging v.d. Staatkundige Economische en Cultureele Belangen v.h. Gebiedsdeel Curaçao	REDACTIE-SECRETARIAAT Windstraat 5, Curaçao N. W. I. Postbox 142	ADMINISTRATIE: p/a Penningmeester Vereeniging „Curaçao" Drukkerij „de Stad" N. V.

No. 36 — 12 Augustus 1944. — 6e Jaargang

INHOUD.

WELVAART

Onder de vele belangrijke problemen, die voor ons liggen, is de welvaart van Curaçao, een van de meest belangrijke. Vandaar dat het goed is van tijd tot tijd de omstandigheden, die daarop invloed kunnen uitoefenen te bestudeeren, en onze kansen in de toekomst te wegen. Dit te doen is het doel van dit artikel, dat weliswaar niet volledig dit heel ingewikkeld probleem zal kunnen omvatten, doch dat wel enkele richtlijnen voor de toekomst wil trachten aan te geven.

De huidige welvaart van Curaçao valt of staat met de olieraffinaderijen in het gebiedsdeel. Natuurlijk heeft men ook andere bronnen van inkomst, zooals de doorvoerhandel, de toeristenhandel, maar deze bronnen zijn zoo gering vergeleken bij de machtige olieindustrie, die gestadig Curaçao van internationale koopkracht voorziet, dat zij momenteel weinig gewicht in de schaal leggen, waardoor de stelling gerust aanvaard mag worden, dat zonder de olie, het met de welvaart van Curaçao gedaan zou zijn.

Toch is dit geen reden om met gekruiste armen de toekomst tegemoet te gaan, ons geheel overlatend aan het toeval.

Curaçao dient een actieve welvaartspolitiek er op na te houden, zelfs al blijft de olie hier in vollen gang werken, want de mate van de welvaart, die wij zullen genieten, hangt toch grootendeels af van ons eigen doen en laten; dit doen en laten, zoowel individueel als collectief zoo te leiden, dat het bij zal dragen tot de algemeene welvaart van Curaçao is de grondslag, waarop die politiek moet rusten. In de eerste plaats is vereischt grondige kennis van alle factoren, die invloed uitoefenen op onze welvaart. Helaas ontbreekt het aan die kennis op Curaçao, gedeeltelijk omdat men in een gejaagd tempo leeft en geen tijd heeft om zich voldoende over zulke problemen te bezinnen, gedeeltelijk omdat men een tekort heeft aan geschoold personeel, dat de beschikbare gegevens bij elkaar kan garen en deze om kan zetten in duidelijken vorm, waardoor men een helder beeld van het probleem zou kunnen krijgen. Zelfs al zou iemand hier zijn, die capabel genoeg is om dit probleem aan te pakken, dan nog zou hij zich misschien onthouden om zich op glad ijs te begeven, omdat hij geen officieële aanstelling daartoe heeft, en omdat men, zonder officieële aanstelling, in oorlogstijd nooit aan de noodige officieële cijfers kan komen om een gedegen rapport op te kunnen maken.

In de laatste jaren beseffen alle landen, dat zij op de één of andere wijze moeten waken voor een gezonde economische ontwikkeling. Hoe grooter het land, hoe belangrijker de vruchten van een welvaartsplan zullen zijn; hoe grooter de nood, hoe noodzakelijker een dergelijk plan zal zijn. Curaçao is niet groot. Curaçao kent geen nood. Toch is het nuttig onze positie te kennen teneinde ons standpunt ten opzichte van verschillende problemen te kunnen bepalen en teneinde, zij het op kleine schaal, onze huishouding zoo in te richten, dat wij het meeste profijt het meeste plezier, het meest blijvende nut zullen hebben van onze huidige welvaart. Daarom is het, reeds eerder door anderen geopperde idee van een Economische Raad voor Curaçao, die zich speciaal zou toeleggen op het bestudeeren van de vraagstukken, die de economie van het gebied beinvloeden, niet van belang ontbloot. Deze raad zou de bevoegde instanties van raad moeten dienen omtrent álle vraagstukken de economie van Curaçao rakende. Om te voorkomen, dat men zich tevreden zou moeten stellen met halfwerk — de menschen, die uit hoofde van hun positie, kennis en ervaring in zulk een raad zitting zouden moeten nemen, zijn niet allen specialisten en beschikken niet allen over de vereischte tijd om zich in allerlei problemen te verdiepen — zou het gewenscht zijn, dat zulk een Raad zou beschikken over een eerste klas [illegible]de kracht, die zijn vollen tijd aan dit werk zou kunnen wijden.

Voorloopig beschikken wij echter nog niet over een dergelijken Raad. Het is dus wel nuttig om, in grove trekken, zij het wat oppervlakkig, te bepalen, welke factoren de economie van Curaçao beinvloeden, teneinde te bepalen, wat men zou kunnen doen om de welvaart van het gebiedsdeel te vergrooten.

De economie van een land kan rusten op een van twee pijlers of op beide. Zij kan op den natuurlijken rijkdom van het land, zooals dit het geval is met Brazilië, Venezuela en vele andere landen — meer of min gesteund door de nijverheid van het volk — of zij kan steunen op de nijverheid van het volk. Van dit laatste zijn vooral de West-Europeesche landen het voorbeeld, die hun welvaart voornamelijk danken aan de kennis en de nijverheid van het volk.

Curaçao heeft geen grondstoffen, behalve phosphaat en misschien goud; aan landbouw levert het voor export weinig anders op dan aloë, dit alles echter niet in die mate, dat zij eenige belangrijken invloed uitoefenen op onze huidige economie; de ontginning van grondstoffen is natuurlijk wel belangrijk, maar momenteel dienen wij in de eerste plaats onze aandacht te wijden aan de belangrijkste bron van inkomen, namelijk de Curaçaosche nijverheid, waaronder wordt verstaan de werkkracht en kennis, die Curaçao aan de oliemaatschappijen levert tegen betaling, en in geringere mate de handelsgeest den Curaçaoënaar eigen, voor zoover deze geest zich uit in het verrichten van diensten aan het buitenland, tegen betaling. De andere bronnen zullen wij in de tweede plaats bespreken.

Vluchtig zullen wij beide aspecten t.a.v. Curaçao bekijken, n.l. in hoeverre Curaçao natuurlijken rijkdom bezit en in hoeverre het rust op de arbeidsprestaties van de bevolking. Ook zullen wij zien tot hoever beide bronnen kunnen worden opgevoerd.

Wat wil ieder mensch op materieël gebied? Een ieder wil hebben goede voeding, goede huisvesting, goede ontspanning. Wij willen allen in de gelegenheid gesteld worden iets te doen, dat voldoende beloond zal worden om ons in staat te stellen, die dingen te koopen, die wij hierboven hebben

opgesomd. Alles, wat wij daarboven wenschen, is luxe. Toch stellen wij ons niet tevreden met het verdienen van slechts dat geld, dat alleen die dingen kan koopen. Wij willen allen meer. Waarom? Omdat wij meestal geen zekerheid voor den dag van morgen hebben en dus gaarne wat koopkracht op zijde leggen, die in den toekomst, wanneer wij niet meer kunnen werken, gebruikt kan worden. Wij willen ook meer, omdat sommigen van ons minder matig in onze eischen zijn, en dus genegen zijn aan de eene kant meer offers te brengen, om meer dingen te kunnen koopen, die onze eischen bevredigen.

Zoo zien wij dus dat bij allen hetzelfde probleem bestaat, in verschillende graad misschien, doch in wezen hetzelfde n.l. voldoende te verdienen om voldoende te kunnen koopen. Wat voor ons persoonlijk geldt, geldt ook voor onze gemeenschap, en terecht zegt men ook, dat de welvaart van een land gelijk staat aan de som van de welvaart van zijn ingezetenen. Buiten beschouwing wordt hier natuurlijk gelaten de verdeeling van den rijkdom, daar dit buiten dit artikel valt. Voor duidelijkheid willen wij alleen constateeren dat wij eens zijn, dat de verdeeling van de bestaande rijkdom van het grootste belang is en dat maatregelen, die er op gericht zijn om de welvaart van alle ingezeten dienstig te maken aan de gemeenschap de volle sympathie van allen verdienen.

In hoeverre zulke maatregelen in elk geval doorgevoerd moeten worden, is een te ingewikkelde vraag, om hier te bespreken.

Terugkomend op de stelling dat de som van de welvaart van de leden van een gemeenschap, gelijk staat aan de welvaart van het land, kunnen wij aannemen, dat om de welvaart van Curaçao te vergrooten, het zeer wenschelijk zou zijn, dat een ieder zijn welvaart persoonlijk zou trachten te vergrooten. Nu is het de vraag, hoe men te werk denkt te gaan.

Gaat men b.v. direct hoogere loonen eischen, dan verkrijgt men weliswaar meer geld in z'n zak, en lijkt het, alsof men de welvaart van het land in de hand werkt, doch het is mogelijk dat men daarmee meer kwaad dan goed doet. In de eerste plaats is het lang niet zeker, dat het verdiende geld in de hand van den werknemer blijft en zoodoende zijn welvaart vergroot. Zulk geld kan en zal vaak een uitweg vinden naar het buitenland, zonder dat men er noemenswaardig voordeel aan heeft in de economie van het gebiedsdeel, echter wel met het gevaar, dat het loonpeil hier zoodanig stijgt, dat het niet rendeerend meer zal zijn voor groote maatschappijen om hier te werken. Weinig werk en hooge loonen, lijkt wel een mooie en makkelijke politiek, een gezonde politiek is het niet altijd.

Wat is dan wél een gezonde politiek? Een gezonde politiek veronderstelt dat wij allen wat overhouden. Mr. Micawber in David Copperfield zei het zeer terecht: Earn 20 shilling and spend 21 and you will infallibly end in the poorhouse; Earn 20 shilling and spend 19 and you will never have financial troubles. En hierin ligt het geheim van de welvaart van een volk. Het Nederlandsche volk was relatief welvarend, omdat het als geheel spaarzaam te noemen is. Curaçao kent een „boom" zooals men in jaren in Europa niet gezien heeft en toch is het Curaçaosche volk niet welvarend te noemen. Omdat het niet genoeg verdient, of omdat het niet genoeg spaart? Vast staat het, dat men nooit welvarend wordt, voordat men zijn uitgaven binnen de perken leert houden van het verdiende. Zonder deze stelregel, die rigoreus moet worden toegepast — en hierbij zij gezegd dat het niet makkelijk is — kan een volk financieël niet vooruitkomen. Immers stijgen loonen en stijgen alle uitgaven, dan verkrijgt de werknemer tenslotte geen voordeel.

Om welvaart te verkrijgen is een eerste vereischte spaarzin; dit zal zich uiten in de welvaart van het land, indien ieder, individueel, zich er op toe zou leggen.

Nu wij deze vereischte hebben vastgesteld, kunnen wij ons afvragen wat de andere vereischten zijn. De tweede is, dat wij onze diensten zoo goed mogelijk gewaardeerd zien. Hoogere loonen in het wilde weg te eischen, zonder daarbij van den werknemer te vernemen, hoe dit op zijn internationale politiek werkt, is gevaarlijk en ongewenscht; hoogere loonen zonder spaarzin leiden tenslotte tot niets.

Wel kan men meer verdienen door zijn arbeidsprestaties te verhoogen. Het is niet onbekend, dat de arbeidsprestaties hier over het algemeen voor verbetering vatbaar zijn. Nog onlangs bleek het noodzakelijk verschillende Portugeezen hiernaartoe te brengen, omdat zij veel werk, dat door Curaçaoënaars uitgevoerd had kunnen worden, beter en meer ten gerieve van het publiek verrichten. Zoo kunnen wij de lijst doorgaan en bemerken, dat op allerlei gebied de arbeidsprestaties, de efficiency, veel over te wenschen laten. Wij weten allen, dat Surinamers in vele afdeelingen bij de olie-industrie zich beter opwerken dan Curaçaoënaars. Waarom? Wij laten het aan ieder over om dit te beoordeelen, maar vast staat het, dat indien de Curaçaoënaar zich er op toe zou leggen om elk werk, dat hij verricht, met 100 procent efficiency te volbrengen, dat indien iedere Curaçaoënaar zich zou toeleggen op het verbeteren van zijn arbeidsprestaties, hetzij in de industrie, in den handel of waar dan ook, hij onmiddellijk in een hoogere categorie werkers zou komen, waardoor hij rechtmatig meer loon zou kunnen eischen, waardoor hij automatisch aan zijn en de welvaart van zijn land mee zou werken.

De stelling is deze: Een minimum loon is het loon, dat voldoende is voor den werkman om aan zijn minimum eischen te voldoen. Dit loon wordt slechts uitbetaald aan degenen, die niets boven het normale verrichten. Zoodra speciaal werk te verrichten valt, dat hoogere eischen stelt aan den werknemer, is de werkgever bereid hem hiervoor een premie te betalen. Zulk soort werk is er in overvloed. Al te vaak echter moet dit premiewerk worden verricht door buitenlanders, die weliswaar hier uitgeven om te leven, doch die, alles wat zij sparen, naar het buitenland sturen. Van zulk werk blijft op Curaçao dus weinig profijt over. Ware dit werk verricht geworden door iemand, die op Curaçao thuis hoorde, dan zou Curaçao er meer profijt van trekken. Een tweede vereischte dus, om de welvaart van Curaçao te doen stijgen is, dat de Curaçaoënaar, en hiermee willen wij zeggen ieder, die zich blijvend hier vestigt, zich zoodanig opwerkt, dat hij het premiewerk verricht, en het andere, het standaard of minimumwerk, door geimporteerde arbeiders liet verrichten. Of de doorsnee Curaçaoënaar zich zoodanig **kan** opwerken is een tweede vraag; het streven dient er in elk geval te zijn, daar zulk een streven, bewust en planmatig niet kán nalaten een groote verbetering te brengen.

In dit verband gezien is elke cent, die wordt besteed aan de opvoeding van de Curaçaosche jeugd, de beste geldbelegging, die wij ons kunnen indenken. De beroeps-

scholen van de Lago en de C. P. I. M. zijn onnoemelijk veel meer waard voor ons dan wij beseffen, doch nog steeds kan meer aandacht hieraan worden besteed. In Engeland b.v. is men van plan de onderwijsbegrooting met 1000% te verhogen en op £ 203.000.000.— te brengen. In Time Magazine van 7 Augustus, leest men, o.a.: The Education Bill provides: 1/ compulsory school attendance to 15 (later to be upped to 16), 2/ country colleges, which youths of 15 to 18 must attend one day a week, 3/ free nursery schools, 4/ more university scholarships, more and better technical schools. Tories, Laborites and Liberals alike are determined to „secure for children a happier childhood and a better start inlife......provide means for all of developing the various talents with which they are endowed and so enriching the inheritance of the country". Wij kunnen gerust zoowel het programma als de doelstelling hier over nemen. Meer en betere scholen, een volksuniversiteit, meer beurzen voor verdere studie en tenslotte meer en betere vakscholen, omvat ongeveer alles wat wij kunnen wenschen op onderwijsgebied. Verkrijgen wij dit, en voegen wij daarbij nog de lust tot leeren, en de lust tot werken en tot het opvoeren van onze prestaties, dan kunnen wij gerust zeggen, dat wij aan de tweede vereischte om tot welvaart te geraken, voldoen.

De twee eerste vereischten voor welvaart n.l. sparen en arbeidsprestaties opvoeren hebben wij besproken. Alvorens over te gaan tot de mogelijkheden die andere aspecten ons bieden, is het nuttig uit te leggen wat precies met sparen bedoeld wordt.

Men kan veel uitgeven en toch meer sparen, dan iemand die minder uitgeeft. Dit komt omdat niet alle uitgegeven bedragen, verbruikt worden. Geld, dat wordt omgezet in kapitaalsgoederen, staat gelijk aan gespaard geld, voorzoover tenminste als het gekochte zijn waarde in de toekomst behoudt. Het geld, dat wij omzetten in huizen, verbeteringen aan ons bedrijf en in opvoeding en onderwijs van onze kinderen, als wij het iets ruimer opnemen, is eigenlijk gespaard geld. Naar gelang het risico, dat wij daarbij nemen, grooter of kleiner is, schrijven wij het bedrag af. Omdat het rendement van de opvoeding van onze kinderen tenslotte van zoovele factoren afhankelijk is, en omdat dit rendement tenslotte niet ons zelf, maar ons kind ten goede komt, schrijven wij zulke bedragen meestal onmiddellijk als onkosten af; onze beleggingen echter schrijven wij langzamer af, omdat wij met meer zekerheid rendement er van verwachten.

Het Gouvernement van Curaçao houdt er thans een kapitaalsrekening op na en het zou aanbeveling verdienen, dat ook meer personen dit zouden doen, teneinde het verschil tusschen uitgegeven verbruikt geld en uitgegeven belegd geld, duidelijker naar voren te laten komen. Door dit verschil naar voren te laten komen, zal men er eerder toe overgaan om dit verschil te kennen, waardoor men zal leeren meer geld in kapitaalsgoederen om te zetten en minder in verbruiksartikelen.

Vooral aan verbruiksartikelen wordt veel geld op Curaçao verkwist. Hoevele onnoodige luxe artikelen, grillen, worden niet hier gebracht en gretig opgekocht. In landen, die hard door den oorlog zijn geteisterd, zal men voor lange jaren al zulke grillen moeten missen en zal men door importbeperking trachten te voorkomen, dat de rijkdom van die landen op die manier wordt verkwist. Wij willen liever geen importbeperkingen, maar wij zouden er wel goed aan doen ons zelf de noodige beperkingen op te leggen en ons zelf te leeren matig te zijn in onze eischen. Hierdoor zullen wij veel meer geld overhouden, dat wij nuttig kunnen besteden aan goederen van blijvende waarde, die ons steeds genoegen zullen verschaffen. Volkswoningbouw is uitstekend, doch nog beter is het als een ieder zelf zijn eigen huis kon bouwen, en hiervoor is noodig spaarzin plus wijs gebruik van geld. Leert een ieder deze kwaliteiten kweeken, dan kan dit niet nalaten de economie en de welvaart van Curaçao als geheel gunstig te beinvloeden.

Verschillende methoden zijn er, op deze soort van spaarzaamheid te bevorderen. Spaarbanken met filialen in de buitendistricten zouden een groote hulp zijn. Investeering van het spaargeld in huizen, die door de spaarders zelf gehuurd kunnen worden tegen matige prijzen, waardoor zij én interest op hun geld en een goed huis tegen matigen huur kunnen krijgen is een van de middelen. Een economische commissie zou ongetwijfeld alle mogelijkheden in dezen zin verder in practisch uitvoerbaren vorm kunnen uitwerken.

De grootste bron van welvaart van Curaçao is ongetwijfeld de werkkrachten van het volk, die beloond worden door de olieindustrie. Door deze werkkrachten op te voeren en door het kweeken van spaarzin, zullen wij op de allerbeste wijze meewerken tot het opvoeren van de welvaart van Curaçao.

Toch moeten wij de andere bronnen van inkomsten en van mogelijke inkomsten in de toekomst niet uit het oog verliezen. Voor den oorlog kende Curaçao een welig tierenden toeristenhandel, die niet na liet veel geld hier te brengen. Deze handel bracht met zich mede olieleveranties, loodsgelden, verdiensten voor chauffeurs, in het kort welvaart op allerlei gebied. Deze handel was grootendeel te danken aan de vooruitstrevendheid van den Curaçaoschen handelsstand, die, niets heeft nagelaten om hier aantrekkelijke en goed bevoorraden winkels er op na te houden, die afstaken bij den winkelstand in de omliggende landen en die, als gevolg hadden, dat het leewendeel van inkoopen hier werd gedaan. Dit alles in den na oorlogschen tijd weer op te voeren, zal ons aller taak zijn en de handel dient hierbij den volledigen steun van de overheid te genieten.

Ook de handel in het algemeen met het buitenland, dus niet de handel, die afhankelijk is van toeristenschepen, was van belang voor Curaçao. Deze handel rustte voornamelijk op den goeden voorraad, die Curaçaosche winkels er op na hielden en op de lage invoerrechten en soepele douanebepalingen van Curaçao. Vandaar dat een controle op den handel en beperkingen van

den invoer Curaçao zoo nadeelig zullen zijn en direct na den oorlog afgeschaft dienen te worden. Kunnen remmende bepalingen uitstekend zijn in Engeland of Nederland, waar toeristen meer komen voor het land zélf of voor de artikelen van het land, op Curaçao, waar de toerist en de vreemdeling in het algemeen komt om inkoopen te doen van uit andere landen geïmporteerde goederen, is het van het grootste belang, dat die goederen hier met de minsten tegenstand binnenkomen, opdat hun prijs op het laagst mogelijke peil worden gehouden. Bepleiten wij dus een spaarzaamheid, die een ieder zal leeren voor zich zelf uit te kiezen wat hij wél en wat hij niet koopen moet, geenszins zijn wij voorstanders van eenige beperking hoegenaamd op onze importen, omdat juist deze importen vrij moeten zijn, om handel voor ons te brengen.

Andere bronnen van inkomsten voor Curaçao zijn de landbouw en de veeteelt, de visscherij en het phosphaatbedrijf. Zooveel is reeds geschreven omtrent de landbouw door experts dat het niet op onzen weg ligt om nogmaals hierin te treden. Vast staat echter, dat de landbouw in de komende jaren aanmerkelijk kan worden opgevoerd, door het meerdere gebruik van landbouwmachines, door onderlinge samenwerking van plantagehouders, en door kennis van het landbouwbedrijf. Het is slechts te hopen, dat dit belangrijke onderdeel van onze volkshuishouding niet verwaarloosd zal worden na den oorlog en dat met kracht gewerkt zal worden aan de opvoering van den landbouw desgewenscht met steun van het Gouvernement, echter ook vanwege de plantagehouders zelf, te wier beschikking de noodige credieten gesteld dienen te worden.

De economie van Curaçao in een kort kranten artikel te beschrijven is niet gemakkelijk. Dit is meer het werk van een expert, die er een grondig studie van maakt, zooals wij in het begin van dit artikel hebben betoogd. Bij gebrek aan de dringend noodige rapporten van experts, en hopend dat zulke rapporten in de toekomst tegemoet mogen worden, hebben wij een kleine poging gewaagd de economie van Curaçao vluchtig te bespreken, hierbij ons volkomend beseffen dat wij én onvolledig en af en toe er naast zijn geweest. Toch achten wij het nuttig dit onderwerp te bespreken, al is het alleen maar om de aandacht er op te vestigen en zoo die er bestaat, nog grooter te maken. Zij wij hierin geslaagd dan heeft dit artikel zijn doel bereikt, en zullen wij slechts belangstellend afwachten naar hetgeen anderen over dit onderwerp zullen zeggen en vooral naar hetgeen te zijner tijd. gedaan zal worden om planmatig en bezadigd onze welvaart op te voeren.

———:———

De geschiedenis van de krankzinnigenverpleging

Voordracht gehouden op 28 Juni 1944 door Mvr. H. de Regt-Schuurkamp, arts, voor de Vrouwen-Organisatie Curaçao.

II

Deze algemeene angst kwam tot uiting in de actie van 2 Dominicaner monnikken, die het als hun heilige missie zagen de heksen te verdelgen. Dit waren Johan Sprenger en Heinrich Kraemer, methodische en vasthoudende Duitschers, die de leiders van de heksenverbranding werden. Eerst verzekerden ze zich van de goedkeuring van de Paus, Innocentius VIII, die een pauselijke bul uitgaf, die hen het recht gaf naar goeddunken te handelen en te straffen en wie hen mochten tegenwerken te dreigen met excommunicatie, suspensie enz. Dit was in het jaar onzes Heeren 1484.

Toch hadden Sprenger en Kraemer met deze pauselijke bul nog geenszins aller medewerking zelfs niet van bisschoppen en pastoors.

Daarom schreven ze eerst een boek, dat heette Malleus maleficarum, de heksenkamer. Dit werd het meest gezaghebbende en verschrikkelijkste document van die eeuw. Het boek is verdeeld in 3 deelen:

1o deel geeft het bewijs voor het bestaan van heksen en hun tooverkracht,
2o deel geeft uitgebreide beschrijving van allerlei vormen van hekserij en het
3o deel geeft de wettelijke regels aan volgens welke de heksen worden onderzocht en veroordeeld.

Het boek is geschreven uit zoo vaste overtuiging en met zoo'n geloofsijver, dat het de schrijvers ongevoelig maakt voor de reuk van brandend menschenvleesch.

Een Duitsch professor eind 19e eeuw, gedachtig het feit, dat het door 2 **Duitsche** monnikken geschreven werd, schrijft ervan: "het is een lijvig boekdeel, zóó onmenschelijk, zóó rauw en wreed en het leidt tot zulke verschrikkelijke conclusies, dat nooit tevoren of nadien zoo'n aaneenschakeling van verschrikkelijkheden van een menschelijke pen vloeide.

Vele gevoelens wellen op in den lezer, die genoodzaakt is, het door te werken, gevoelens van benauwenis, van walging, van droefenis en van **nationale** schaamte. Welke van deze gevoelens overweegt, is moeilijk te zeggen."

Typisch is, dat slechts een enkele keer mannelijke toovenaars veroordeeld en verbrand werden. Het ging tegen de heksen, tegen de vrouwen, die de mannen in hun macht hadden, in hun duivelsche macht en daarvoor gestraft moesten worden.

Nooit in de geschiedenis der menschheid werd de vrouw zoo systematisch onteerd.

Zij betaalde zevenvoudig voor de val van Eva, en de Wet stond tegenover haar met trots en zelfgenoegzaamheid en de bedrieglijke zekerheid, dat Gods Wil gedaan werd.

Maar na de 15de eeuw kwam de 16de eeuw, de eeuw van Leonardo da Vinci en Michelangelo, van Ignatius Loyola en Machiavelli, van Copernicus, Erasmus en Luther. Het was de eeuw, die het meest heeft bijgedragen tot de Europeesche beschaving, de eeuw waarin de grondslagen werden gelegd voor het individueele van de mensch.

Maar de eeuw moest bijna heelemaal verstrijken eer aan de heksenprocessen een einde kwam; want Katholieken èn Protestanten; ze hadden God lief en vreesden den duivel. En zij kenden de bijbel: "zij zullen zekerlijk gedood worden, men zal hen met steenen steenigen, hun bloed is op hen".

Het is aan de enkelen te danken, die een eigen meening durfden te hebben en durfden te zeggen, dat langzaam de opvatting veranderde.

Eén van die was Johan Weyer, geboren in 1515 in Grave aan de Maas in wat genoemd werd Hollands Brabant. Sommige schrijvers noemen hem dan ook een Nederlander, anderen geven er de voorkeur aan te zeggen, dat hij een Duitscher was. Deze man had b.v. de moed zijn twijfel uit te spreken over het geloof, dat sommige menschen een duivel mee in een glas, in een ring aan hun vinger droegen.

Daarvan zei hij, schijnbaar naief: "toch is het een merkwaardig iets! Hoe kan het, dat het glas niet smelt, want die duivel moest daar toch zoo uit de diepten van het hellevuur in opgesloten worden?!" Dat was in 1562. Terzelfder tijd, dat hij dat zei, stierven er op de brandstapel voor geringer vergrijp.

Deze **Weyer** liet zich niets op de mouw spelden. In zijn tijd gebeurde er vele wonderen. Zoo werd in 1573 veel gesproken over een meisje in Unna, dat nooit at en toch bleef leven. Dit moest toch wel heilig zijn. Weyer zocht dit meisje op, ze heette **Barbara Kremer** en was pas 10 jaar. Ze woonde daar met haar moeder, stiefvader en 12 jarig zusje Else. Volgens de moeder was het wonder van niet eten en drinken gevolgd op een ernstige ziekte. De moeder was erg trots op haar dochter, het meisje was goed en vroom en edellieden en geleerden kwamen om haar te zien. De stadraad van Unna gaf haar een certificaat, geteekend en gezegeld, dat van de waarheid van het wonder getuigde. Hier was geen zwendel bij. Uit de aard der zaak lieten de menschen, die het wonder kwamen zien, veel geld in het huis achter. Weyer constateerde, dat het kind er goed **uit zag**, hoewel ze op krukken liep, daar haar rug verlamd zou zijn.

Weyer vroeg aan de Hertog toestemming het meisje mee te nemen naar zijn huis in Cleef, wat na eenige moeilijkheden gelukte, op voorwaarde dat hij het zusje ook mee nam. Nadat de ouders ruim betaald waren, werd afgesproken, dat ze hun kinderen over drie weken konden komen halen. De kinderen werden goed behandeld, Weyer's vrouw was een vrome goedhartige vrouw, die haar man alle medewerking gaf. Het bedrog van het kind werd in alle opzichten aan de kaak gesteld: haar zusje Else was haar medeplichtige, die Barbara in het geheim het noodige voedsel bracht!

In minder dan een week kwam het wonder van Unna gewoon aan tafel in Weyer's huis. Ook haar krukken had ze niet meer noodig, Weyer genas haar rug enkel door hem met olie te wrijven.

Het muisje had bijna nog een staartje. De hertog was boos: het kind was een oplichtster en de ouders hadden ook schuld. Maar Weyer kon de hertog bewegen de heele familie te vergeven. Wel schreef deze een booze brief aan de stadsraad, dat ze voortaan wat minder lichtgeloovig verklaringen moesten afgeven. Alle verklaringen over Barbara's vasten moesten dan ook verzameld worden en op het marktplein in het openbaar verbrand. Gewapend met deze brief werden de 2 meisjes op 13 Mei 1574 op kosten van den Hertog naar Unna teruggebracht.

Uit dit voorval met Barbara blijkt, dat Weyer gezond verstand had. En met dit gezonde verstand valt hij het probleem van zijn tijd: de heksenprocessen aan. Hij schrijft De Praestigus Demonum, waarin hij verschil maakt tusschen werkelijk misdadige gifmengers, die bestaan en hun gerechte straf moeten krijgen, en de zieke menschen, die in hun melancholische zondewaan zich verbeelden de vreeselijkste misdaden bedreven te hebben en dan ook alles bekennen, wat men hen ten laste mocht leggen. Hij zegt, dat deze menschen door den dokter behandeld moeten worden Hij valt de priesters aan, die deze menschen wijs maken, dat ze door den duivel betooverd zijn en veel geld aannemen voor hun behandeling.

Hoe precies eender klinkt dit verwijt van Weyer als dat van Hippocrates, die de priesters van zijn tijd geestbezweerders, kwakzalvers en charletaus noemt.

Een feit was, dat de behandeling in de inrichtingen, die voor geesteszieken bestemd waren, zeer slechts was. Over het algemeen althans natuurlijk moet niet vergeten worden, dat er ook weer door alle eeuwen heen menschen zijn geweest, die hun zieke medemensch met werkelijk barmhartige liefde verzorgd hebben.

Wanneer ik nu nog een historisch overzichtje geef van enkele inrichtingen, is het aardig te beginnen met de geschiedenis van het plaatsje Gheel in België, waar je nu nóg evenveel gekken als normalen op straat tegenkomt, daar nog steeds de bevolking voor een deel een broodwinning maakt uit de verpleging van rustige krankzinnigen in het gezin. Hieraan is dit verhaal verbonden dat zich afspeelde in de 7de eeuw; Dympna, de dochter van een Iersch koning werd tot het Christendom bekeerd door een priester Geburnus. Met hem vluchtte ze naar Gheel in België. De vader was woest, zoowel over de bekering als over het schaken. Hij ontdekte hen spoedig in hun schuilplaats en daar het hem niet gelukte, zijn dochter tot andere gedachten te brengen, onthoofdde hij zoowel Dympna als Geburnus. De legende zegt nu, dat eenige gekken, die getuige waren van deze wrede daad, zóó aangedaan waren dat ze onmiddellijk weer bij hun zinnen kwamen. Dit was een wonder en sindsdien werd Dympna aanbeden als de schutsheilige van alle gekken.

In 1200 werd een kerk daar ter plaatse gebouwd waar de heilige relieken werden ondergebracht. In een huis ernaast verbleven de gekken. Hun behandeling duurde 9 dagen. Zij liepen dagelijks met de priesters door de vleugels van de kerk waarbij zij 9 keeren op hun knieën langs het graf van Sint Dympna gingen. In 1658 schreef men in registers van de kerk: Wanneer de wonderbaarlijke genezingen van gekken in Gheel al geen echte wonderen zijn, dan zijn het toch verbazingwekkende herstellingen, geheel en al tot stand gebracht door de machtige tusschenkomst van de heilige maagd, die beschermheilige van deze plaats is.

Eén van de oudste hospitalen in Europa is Bethlehem Hospital in Londen, dat sinds 1247 continu bestaan heeft. Sinds 1377 werden er gekken in opgenomen, wat ook blijkt uit een inventaris lijst van 1398, waarin ook worden genoemd: 4 paar handboeien, 11 IJzeren ketens, 6 sloten en sleutels en 2 paar stokken.

Dit hospitaal stond onder leiding van monnikken. Maar het gebeurde wel, dat men de zorg voor de gekken alleen aan de zorgen van een soort concierge overliet. Deze heette Peter Taverner. Hiervan is sprake in het verslag van een koninklijke commissie, die in 1403 ontdekte, dat Peter er te wel bij vaarde, zooveel stal hij van de patienten. Bovendien werden deze 's nachts uit de slaap gehouden door het vloeken en schreeuwen aan de poort van het hospitaal, waar Peter's vrouw bier verkocht.

In die tijd, we zijn nu in de 15de en 16e eeuw gekomen, was dus de behandeling erop gericht de duivel uit het lichaam te verdrijven. Dit werd gedaan door het dagelijks toedienen van zweepslagen. Daarbij waren de patienten met zware kettingen aan de muur bevestigd. Wanneer door deze en dergelijke methoden het niet lukte de duivel te verdrijven, dan werd in die tijden zelfs in deze inrichtingen overgegaan tot verbranding van het lichaam, waardoor de ziel bevrijd werd.

Het spreekt vanzelf, dat in een tijd, dat de behandeling in de gestichten zoo was, er veel gekken buiten het gesticht bleven. Deze zwierven vaak door het land en leefden van bedelarij. Maar ook het gesticht ontsloeg de rustige patienten en gaf ze dan een officieële penning, die hen toestemming gaf te bedelen. Dat gaf zooveel voordeelen dat vele landloopers er wel eenige tijd onderdak in het Bedlam Hospital, zooals dat later genoemd werd, voor over hadden om zoo'n penning te krijgen. Maar er kwamen zooveel „Toms of Bedlam", dat in 1675 de regenten van het gesticht aankondigden, dat geen patienten meer ontslagen zouden worden met een vergunning voor bedelen.

De schandelijke wantoestanden in de gestichten waren in die jaren overal gelijk, zoowel in Frankrijk, Engeland als Duitschland. Het feit, dat de menschen in cellen en kerkers zaten met alleen wat stroo op de vloer, kwam ook wel omdat men geen andere manier kende om de onrustige patienten te verzorgen. Daarbij was het

plichtsverzuim van diegenen, die belast waren met hun verzorging, ook een gevolg van het totale gebrek aan publieke belangstelling. Pas toen deze gewekt was, was het mogelijk verbeteringen aan te brengen. Het waren de enkele voorvechters voor betere sociale toestanden, wier rapporten een licht werpen op de toestanden zooals ze waren.

In 1803 wordt geschreven: Wie de krankzinnigen gestichten in Duitschland bezocht hebben, herinneren zich met angst wat ze gezien hebben. Bij het binnenkomen is men vervuld van afgrijzen, niets dan kreten van wanhoop worden gehoord. Het is een vreeselijk iets aangegrepen te worden door deze ellendige schepsels, bedekt met vodden en walgelijk vuil, terwijl anderen niet in staat zijn naderbij te komen door kettingen en banden, of tegengehouden worden door ruwe bewakers".

Een andere vorm van misbruik van de patient was het tentoonstellen om het publiek te vermaken. Speciaal in Engeland kwam het voor en vele jaren lang was een bezoek aan Bedlam één van de attracties van Londen.

Het was in 1793, na de Fransche revolutie, dat het Dr. Phillipe Pinel gelukte een einde te maken aan de onmenschelijke dwang maatregelen in het Bicêtre in Parijs. In een paar dagen tijds bevrijdde hij 50 menschen van hun kettingen in de kerkers en binnen 2 jaar hadden zij behoorlijke beweging vrijheid en de meesten werkten in werkplaatsen. Dit is gebleken één van de beste vormen van therapie te zijn. Maar Pinel's medeburgers vertrouwden het zaakje niet en ze dachten, dat hij gevluchte edellieden in zijn inrichting verborgen hield.

Zelfs vreesden ze, dat hij alle gekken los zou laten op de samenleving. Hoe dan ook, op een dag was hij bijna door het gepeupel aan een lantaarnpaal gehangen, wanneer niet een sterke kerel hem te hulp was gekomen en de menigte uiteen dreef. Dit bleek te zijn een door Pinel ontslagen patient, een gewezen dronkaard, die uit zijn regiment gejaagd was en toen 10 jaren in de boeien geslagen geweest was.

Terwijl dit in Frankrijk gebeurde, werd ook in Engeland de publicke belangstelling gewekt en wel door William Tuke. een koopman, die argwaan kreeg door de onverklaarde dood van een vrouw die hij kende in het York asylum. Hij vestigde de aandacht van de Society of Friends hierop in 1792 en 4 jaar later werd een nieuwe inrichting geopend, het **York Retreat,** waar de patienten vriendelijk werden behandeld. werkten in de tuinen en ontspanning en amusement hadden.

Het succes van deze inrichting was zoo groot, dat Tuke zich verplicht voelde er meer bekendheid aan te geven, zoodat ook andere inrichtingen verbeterd konden worden. Daarbij stuitte hij op heel veel tegenwerking. Toen dan ook in 1813 Tuke's zoon Samuel een historisch overzicht gaf van de werkwijze en het succes in het York Retreat, voelden de regenten van het York Asylum dit als een directe aanval op hún inrichting. Dit werd een heele ruzie en het draaide uit op een onderzoek in het York Asylum. Maar dat was niet de bedoeling geweest, de toestanden daar konden zeker niet het daglicht zien, Toen werd het ergste deel van het gebouw opzettelijk in brand gestoken. Daarbij kwamen op zijn minst 4 patienten in de vlammen om en vele anderen werden vermist. Toch was nu de aandacht van de man in de straat op deze toestanden gevestigd en in 1814 werd een afvaardiging van het Lagerhuis benoemd om een onderzoek in te stellen in alle gekkenhuizen.

In het rapport over het York Asylum van één van deze commissieleden schrijft deze: „Daar ik vermoeden kreeg, dat ons niet alles getoond was, ging ik op een morgen vroeg er weer heen, vastbesloten alles te zien. Nadat vele deuren voor me geopend waren, ontdekte ik ergens in het keukengedeelte een deur bijna verstopt achter een andere openstaande deur. Ik gaf bevel deze te openen. De bewaker aarzelde en zei dat dit gedeelte aan de vrouwen hoorde en dat hij geen sleutel had. Ik zei hem de sleutel te halen, toen bleek hij verlegd te zijn en op dat moment niet te vinden. Ik werd boos en zei, dat ik er op stond, dat de sleutel gevonden werd, daar ik anders de deur in zou trappen. Daarop kwam de sleutel te voorschijn en de deur werd geopend. Ik kwam in een gang, waaraan 4 cellen, elk ongeveer 8 voet in het vierkant (dus 2½ m^2), de vloeren bedekt met stroo doordrenkt van urine en ontlasting. In één cel lag op dat stroo ook nog wat lappen, in de anderen alleen maar stroo. De muren waren besmeerd met ontlasting, de luchtgaten, in elke cel één, waren daar gedeeltelijk mee dichtgesmeerd. In één cel waren 2 steenen po's. Ik vroeg de bewaker of deze cellen in gebruik waren. Het bleek, dat ze 's nachts bewoond werden. Toen vroeg ik hem mij bij de vrouwen te brengen, die daar 's nachts in verbleven. We gingen naar boven en daar bracht hij me in een kamer. Deze liet ik hem opmeten en de maten waren 12 voet bij 7 voet 10 inches (dus 3,65 m. bij 2,35 m). Daarin waren 13 vrouwen die, naar hij zei, allen dien morgen uit die cellen gekomen waren".

Dit was dus in 1815. Men zou zeggen, dat toen deze toestanden eenmaal aan het licht waren gekomen, er spoedig verbete-

ring in trad. Toch liet dat te wenschen over. Het is nu eenmaal zoo, dat de menschen over verkeerde toestanden, waar ze zelf geen last van hebben, **even** heel verontwaardigd zijn en het dan weer gauw vergeten.

Zoo waren in 1838 in de Salpetrière de cellen onder de grond, gelijk hoog met de riolen. Ratten liepen in en uit. De bewakers waren ruwe kerels, die de cellen binnen kwamen, gewapend met stokken en zweepen en vergezeld van valsche honden.

In 1828 in een groot gesticht in Londen waren de patienten nog aan hun bedden geketend. Al hadden Pinel en William Tuke beiden al in 1793 vele patienten van hun ketenen verlost, zonder dwangmaatregelen kon men de eerstvolgende 50 jaar nog niet. Men had dwangbuizen, handboeien, leeren riemen om armen en beenen aan een stoel te binden, zelfs had men cellen, waarin de patienten in een staande houding werden gefixeerd met uitgespreide armen. Zoo werden ze uren, soms dagen gelaten, dit werd door de patient zeer gevreesd.

Ook werden ze wel verpleegd in een soort kiddy-coup, maar dan met zware ijzeren spijlen die aan de binnenkant gecapitonneerd waren. Wanneer ze rustig waren, mocht de deksel open.

Tot slot moet ik toch ook nog wat over de toestanden in Holland vertellen. Ik heb niets kunnen vinden over een dergelijke vervuiling als in de Londensche en Parijsche gestichten. De inrichtingen in Holland, die aan de tegenwoordige gestichten vooraf gingen heetten dolhuizen. De patienten zaten in cellen waarin een houten krib met stroo en een gemetseld privaat, luchtverversching was heel gering. Ze droegen allen een roode duffelsche hansop, de meesten lagen aan een ketting vast.

(wordt vervolgd.)

INGEZONDEN

Good neighbour policy

In consequence of the fact, that some rather harmful criticisms on our neigbouring countries had been published lately in the local papers, I would request you to have the following taken up in your columns, for which please accept my most sincere thanks in advance.

Could these individuals when writing these most sarcastic articles uttering their opinion publicly, that are to mark them as criticizers of our good neighbours, not conceive that their — what would I say — narrowindedness and lack of tact and courtesy most severely jeopardize our friendly relations and good neighbourship with the surrounding countries, on which we, to a very great, depend for our foodstuffs, fruit, vegetables and other commodities, indispensable for our very existence?

Must we, people of Curaçao, suffer the consequences of this most unwisdomlike policy followed by these men of telling things, mostly non-existent and forged in their imagination, which hurt the feelings and touch the pride of other peoples, just because they do not know how to adapt themselves to the habits and customs of these other foreign countries?

It is most disappointing to see that a man occupying a leading position, created primarily to cultivate and foment good relationship between this Island and other countries, has incurred in such a censurable error of saying things that have caused a very bitter reaction by the representative of a country with which we maintain most friendly relations.

This attitude of some of our public employees and others only lead to antagonism and frictions, which by all means should be avoided, especially under the present circumstances.

We must bear in mind that we are for 100 percent dependent upon importation to cover our most essential needs and all actions that will sever the policy of „good neighbour" and hamper the smoothly running of things, must be most decidedly obviated.

We must accept as a fact that the United States of America with Great Britain and most of the Latin American countries are playing a big part in aiding us to survive the consequences and calamities of this hateful and destructive war. We cannot go through these crucial times unaided, we need help and, that help cannot be sufficiently appreciated. Do not forget: **„United we stand, divided we fall".**

All efforts on our part that tend to stimulate good understanding and friendship with the abovementioned countries, must be encouraged.

It seems that some peoples by envy or malice have chosen shining targets for their ridiculous criticisms.

In the Latin American countries you cannot apply the high-handed method of „Do-it-the-way-I-tell-you-and-never-mind-why-and-no-back-talk", because there democracy reigns supreme and this way of having things done in order to like a country, has not the least effect.

People who have nothing better to do than writing such offensive epistles must not forget that many families on this Island have in the aforesaid countries relatives, friends etc. and cannot tolerate that such false impressions are being conveyed and perhaps accepted by those not acquainted with the real facts, as the general opinion prevailing here.

Many of us who had been employed and had lived in some of the aforesaid countries for a good many years know better and have very sweet remembrances and most pleasant impressions of the time spent there.

Some men believe that in view of their supposed position they are to be received with open arms by the people of the countries, which they casually happen to visit, but this is a very erroneous idea, as in a democratic country one is, figuratively speaking, stripped naked of all his honours, offices, possessions and emoluments, and is allowed to enter simply as a personality, there to be weighed and measured in terms of personality and nothing more.

It has occurred that men of the highest official position and men of great wealth were treated with the greatest unconcern by the people of these countries, simply because these men put on airs and endeavoured to assume a superiority to which they had no possible claim.

In the interest of all concerned I sincerely hope that this sarcastic way of commenting on and describing of voyages through foreign countries, which hurt other

men's feelings and impair good relationship between peoples and countries, will discontinue.

Finally I wish to underline most emphatically, and such in order to obliterate all possible misunderstanding, if any, that the reason for my censuring the provocative criticisms, as referred to above, is mainly to conserve old friendship and to support the combined efforts of all the nations of this hemisphere, and to remove all barriers, that may possibly obstruct the road leading to a good end as to the Great Cause, which we all have to fight for.

I do not doubt that all those who read this article will not hesitate in sharing my point of view.

Incidentally I wish to point out that in selecting the English language for writing the above is to enable those from other countries abiding here and who do not understand the Dutch language, to read same.

Jan Hellmund.

Naschrift van de Redactie:

De redactie heeft inzender in de gelegenheid willen stellen voor zijn meening uit te komen, doch is het noch met toon noch met strekking van bovenstaand ingezonder stuk eens.

Immers het naar haar meening vast, dat de gewraakte stukken door onjuiste vertaling en door niet-begrijpen van de mentaliteit der schrijvers, verkeerd zijn geïnterpreteerd.

Bovendien moet niemand Curaçao als geheel iets kwalijk nemen voor stukken van enkelingen, die hun eigen zienswijzen en niet die van het Curaçaosche volk, weergeven. Hoe vaak staan in buitenlandsche kranten onjuiste, maar daarom niet minder onprettige uitlatingen aan het adres van Nederland of Curaçao, waarover wij ons misschien wel even ergeren, doch die wij toch niet zoo ernstig opnemen, omdat wij toch weten, dat zulk een meening van den een of anderen persoon en niet van een heel land is.

De redactie stelt zich tenslotte op het standpunt, dat het nuttig is — ook voor de betrokken landen waarover geschreven wordt — alle meeningen, juist of onjuist, mits in beleefde taal, te vernemen, al is het alleen maar om te weten te komen wat anderen van hen denken. Zulke critiek te smoren acht de redactie verkeerd, waarom zij daaraan ook niet meewerkt.

Wij willen hiermee het debat over dit onderwerp sluiten, en hopen dat onze nabuurlanden het met ons eens zijn, dat alle critiek gehoord moet worden, en dat een toevallige, minder prettige opmerking, niet zoo ernstig opgenomen dient te worden als inzender zich dat wel voorstelt.

BEKENDMAKING

Met ingang van 24 Juli 1944 is door de Nederlandsche Scheepvaart en Handelscommissie te Londen,

de Heer W. G. Richel

aangewezen als plaatsvervangend gemachtigde tot het geven van aanwijzingen op grond van het Vaarplichtbesluit 1942, in de plaats van den Heer F. H. Wenckebach.

De N. S. H. C.

Kantoor in het gebouw van de K. N. S. M.

Losse gedachten over vrijheid

(Uit „Forever Freedom" Anthology in Prose and Verse from England and American, selected by Josiah C. Wedgwood and Allan Nevins).

If all mankind, minus one, were of one opinion, mankind would be no more justified in silencing that one person than he, if he had the power, would be justified in silencing the world.

John Stuart Mill.

Liberty under Democracy. (E. M.Forster). The people I admire most are those who are sensitive and want to create something or discover something, and do not see life in terms of power, and such people get more of a chance under democracy than elsewhere. They found religions, great or small, or they produce literature and art, or they do disinteresled scientific research, or they may be what is called „ordinary people" who are creative in their private lives, bring up their children decently, for instance, or help their neighbours. All these people need to express themselves; they cannot do so unless society allows them liberty to do so, and the society which allows them most liberty is a democracy.

from „What I believe".

Give me liverty to know, to utter, and to argue freely according to conscience, above alle liberties.

John Milton.